

رمان علمی-تخیلی ادبیات پیشگویی کننده یا قصه های جذاب عامه پسند

سیدعلی کاشفی خوانساری
حمیدرضا دادشی

گزارش این شماره فصلنامه «ادبیات داستانی» به وضعیت نشر داستانهای علمی و تخیلی اختصاص دارد.
در این گزارش دیدگاههای برخی از افرادی را که به گونه ای با مقوله رمان علمی-تخیلی

ارتباط دارند جویا شده ایم. این افراد چهار ناشر، یک نویسنده، یک مترجم و یک کتابفروش هستند که هر کدام از دیدگاه خود به ویژگیها و مشکلات نشر کتابهای علمی-تخیلی اشاراتی کرده اند.

در قفسه های این فروشگاه، افزون بر کتابهای متفاوت، تعداد قابل توجهی کتاب علمی، تخیلی دیده می شود که اکثر آنها کتابهای ژول ورن، آیزاک آسیموف و مایکل کرایبتون هستند.

• استقبال مردم از کتابهای علمی-تخیلی چگونه است؟

○ با توجه به تعاریفی که از این گونه کتابها در دست داریم، بهتر آن است که بگویید رمانهای «تخیلی، علمی» که تعریف دقیقتری است.

ژول ورن برجسته ترین نویسنده جهانی در زمینه آفرینش کتابهای تخیلی است و به همین دلیل مردم از آثار این نویسنده، بیشتر استقبال می کنند. نوجوانان - و به ویژه پسر بچه ها - به دلیل علاقه شان به داستانهای ماجراجویی، از این آثار بیشتر استقبال می کنند. هرچند که اخیراً این استقبال کمتر شده. آیزاک آسیموف، آرتور، سی، کلارک و ... از دیگر نویسندگان آثار تخیلی، علمی هستند که در مرتبه پایین تری از این رویکرد قرار دارند. دلیل این رویکرد برمی گردد به نوع و کیفیت چاپ کتابها. معمولاً کتابهای ژول ورن از نظر نوع چاپ و طرح روی جلد بازاری تر و پر زرق و برق ترند. و تیراژ کتابهایش نیز بالاتر از بقیه نویسندگان تخیلی، علمی است.

• میزان فروش این آثار - به قول خودتان تخیلی، علمی - در چه حدی است؟

○ ببینید! مردم در صورتی کتاب می خوانند که جیب پر، وقت کافی و فراغت فکر داشته باشند. همین امر در زمینه کتابهای تخیلی، علمی نیز صادق است. متأسفانه کتاب جزو ضروریات زندگی مردم ما به حساب نمی آید. به عبارت دیگر می توانیم فردی را تصور کنیم که در طول عمر خود اصلاً کتاب نخوانده در حالی که نمی توان آدمی را تصور کرد که حداقل یک

نان، در طول شبانه روز، نخورد. به همین دلیل فروش دوازده ساعته این فروشگاه - با وجود اینکه در قلب بازار کتاب کشور قرار دارد - با فروش دوازده دقیقه ای کوچکترین بقالی در ایران برابری نمی کند. این اصل قضیه است. باید دنبال ریشه ها بگردید مردم کتابهایی می خرند که به نوعی به نیازهایشان برمی گردد. مثل کتابهای درسی، کمک درسی و غیره.

نشر افق

اولین رمان علمی-تخیلی ما «ملاقات باراما» نام داشت که نوشته آرتور سی کلارک بود. سایر کتابهای این دسته بندی عبارتند از: «سفر اکتشافی به زمین»، «مرد مصور»، «نور زمین»، «جادو و جادو»، «شکست ناپذیر» و «ماموریت فراموش شده». از این هفت کتاب، نویسنده چهار اثر آرتور سی کلارک است، و آیزاک آسیموف، ری برادبری و استانیسلاولم هم هر کدام نویسنده یک کتاب از این هفت عنوانند.

• آیا چاپ رمانهای علمی تخیلی را ادامه خواهید داد؟

○ بله دو اثر زیر چاپ است و یک عنوان هم در دست مذاکره.

• رمان علمی-تخیلی چیست؟

○ یکی از مهترین ویژگیهای این رمانها تغییر زمان است. تغییر زمان از حال به آینده، از آینده به گذشته، یا گذشته به آینده و یا سایر صور تغییر زمان. البته انواعی از این رمان که داستان آن در زمان حال می گذرد نیز وجود دارد مثل «سرنوشت سازان» فرانک هربرت که ماجراهای آن در سیاره ای دیگر اتفاق افتاده است.

• هدف و رسالت رمان علمی-تخیلی چیست؟

○ رمان علمی-تخیلی کار اصلی اش این است که دنیای آینده را به تصویر بکشد. مشکلات دنیای فردا و امکانات دنیای فردا را بررسی کند. مثلاً اینکه فضا را ماشینیزم در دنیای آینده چه مفهوم و نمودی دارد؟ به عبارتی شعار علمی-تخیلی این است: «تخیل امروز - دنیای فردا». مثلاً در داستانی از این دست زمان رسیده است که انسان آن قدر در طبیعت دست برده که دیگر هیچ عنصر طبیعی نمانده است؛ تنها انسانهایی به نام گیور وجود دارند. و این انسانها سعی می کنند با تخیل اسطوره های طبیعت مثل آب یا کوه را فراموش نکنند. در داستانهای علمی-تخیلی همیشه یک تکنولوژی برتر وجود دارد. حتی وقتی به زمان گذشته هم می رویم از زندگی انسانهای نخستین صحبت نمی کنید بلکه از موجودات فضایی که در گذشته به زمین آمده اند صحبت می کنید.

• نویسندگان مطرح رمانهای علمی-تخیلی امروز جهان چه کسانی هستند؟

○ آیزاک آسیموف بیشتر بر پایه علم شناسی می نویسد و برادبری بیشتر در جنبه های داستانی هنرنمایی می کند آرتور سی کلارک چیزی بین این دو است. سی کلارک، ژول ورن زمان ماست که تئوریهای علمی زیادی بنیان گذاشته است. او به سال ۱۹۴۰ ماهواره را طرح و پیش بینی کرده است. سیلوا برگ رمان علمی-تخیلی را به سمت داستانهای ترسناک و معمای کشانده است. فردریک پل و اندرسن از دیگر نویسندگان مطرح این گونه داستانها هستند.

• جایگاه رمانهای علمی-تخیلی در جهان چگونه است؟

○ خیلی قوی است. در تمام کتایف و شیهای جهان بخش مستقلی برای کتابهای علمی-تخیلی (SF) وجود دارد. در سیستم کدگذاری دیویی هم کد مستقلی به این رمانها اختصاص داده شده است. دلیل این توجه به رمانهای علمی-تخیلی در غرب این است که حتی الامکان نسل جوان به آنچه که پیشتر درباره آن فکر شده فکر نکنند و به موضوعات جدید بیندیشند. برخی از انواع این رمان چنان از نظر فنی و مهندسی پیچیده اند که اختصاص به متخصصین دارند.

● آیا دوره یا انواع خاص در کتابهای علمی-تخیلی وجود دارد؟

○ سه نسل در کتابهای علمی-تخیلی شناخته شده است. نسل کلاسیک، نسل جدید و نسل بدیع.

● چرا تألیف فارسی رمانهای علمی-تخیلی این قدر کم است؟

○ بله، سابقه این نوع در ایران بسیار کم است. باباخانی یک اثر در «کيهان علمی» چاپ کرد. مجله «دانشمند» هم گاهی چنین کارهایی می کند. گاهی هم کارهایی برای چاپ به دست ما می رسد که تا به حال به دلیل ضعف تألیف پذیرفته نشده است. به نظر من دلیل اصلی عدم احاطه علمی نویسندگان ماست. نویسنده علمی-تخیلی باید ضریب هوش بالا و فکر بازی داشته باشد. در حقیقت در این کار تسلط ادبی و احاطه علمی توأمان لازم است. فرق علمی-تخیلی با فانتزی همین است.

● به نظر شما برای رونق گرفتن رمانهای علمی-تخیلی در ایران چه باید کرد؟

○ من قائل به سوسید موضوعی نیستم، حتی در بحث کتابهای مذهبی چون باعث ضعیف تر شدن آثار می شود. و از آنجا که ناشر از فروش و موفقیت آثارش نگران نیست، کیفیت کار نزول می کند. وجود جشنواره های معتبر و اعطای جوایز مادی می تواند بسیار مفید باشد. یعنی سوسید کیفی جایگزین سوسید کمی شود. این طوری ناشر و نویسنده دلگرم می شوند که اگر واقعاً کار برجسته و فوق العاده ای ارائه دهند ارج خواهند دید. مطبوعات هم می توانند با طرح این موضوع در جامعه به این رونق کمک کنند. به گمان من در مطبوعات بهتر است به جای تبلیغ یک کتاب خاص، موضوع کتابها طرح و تبلیغ شود. البته به نظر من رمانهای علمی-تخیلی آینده خوبی خواهند داشت، چون هم جوان پسند هستند و هم آموزنده و اطلاع رسان. خواندن رمانهای

علمی-تخیلی دوراندیشی را ملکه ذهن نسل جوان می کند و توقع شخص را از خود و جامعه اش بالا می برد و یک تمرین فکری پیچیده و تقویت کننده تخیل خواننده است.

● انتشارات عارف، به سرپرستی آقای عارف بدره.

● لطفاً فهرستی از کتابهای علمی-تخیلی خود بیان کنید؟

○ بیشتر فعالیت ما در زمینه نشر رمانهای علمی، تخیلی است و عمدتاً آثار ژول ورن-نویسنده فرانسوی-را منتشر کرده ایم (۲۶ کتاب) به نوعی نسخه های خلاصه شده این کتابها را به دست چاپ سپرده ایم که یا نویسندگان خارجی آنها را خلاصه کرده اند و یا مترجمان با پیشنهاد من اقدام به تلخیص این کرده اند.

● به چه دلیل این کتابها را تلخیص کرده اید؟

○ در مواردی، احساس کرده ایم کارها بی جهت کشدار و کم جاذبه شده اند به عنوان مثال چه دلیلی دارد که خوانندگان ایرانی با فضاها و مکانهایی که داستان در آن اتفاق می افتد-و عمدتاً هیچ ارتباطی با اصل داستان ندارند-مواجه شوند؟ حال این که حذف این قسمتها هیچ لطمه ای به اصل داستان نمی زند، و صحنه هایی است که به گونه ای از جذابیت داستانها می کاهد. خوانندگان این آثار، عمدتاً نوجوانان هستند و نوجوانان کتابهایی را می پسندند که از کشش و جذابیت بالایی برخوردار باشند.

● وضعیت چاپ و نشر و استقبال از کتابهای علمی تخیلی را چگونه ارزیابی می کنید؟

○ استقبال مرده از کتابهای علمی، تخیلی خوب است. به این دلیل که تخیل دامنه گسترده ای دارد و خواننده را به دنیاهای دیگر می برد. وقتی تخیل به واقعیت می پیوندد، یک نوع حظ و لذت ویژه ای به آدم دست می دهد. مثل پیشگوییهای ژول ورن درباره «مسافرت به ماه» که برای نوجوانان هیجان انگیز است.

● آیا به نظر شما محتوای این کتابها با فرهنگ ما همخوانی دارند؟

○ مسلماً خیر. منتهی این یک مسأله عمومی است. ما به فرهنگ خارجیا کاری نداریم. اصل تأثیری است که ما از این کتابها می گیریم و من قبلاً به آن اشاره کردم.

● چرا نویسندگان ایرانی به سراغ نوشتن این نوع کتابها نمی روند؟

○ دلیلش این است که نویسندگان ایرانی آن استطاعت فکری و تخیل لازم را ندارند. آن قدرت پیش گویی ژول ورن در نویسندگان ما نیست.

● ابوالقاسم کاظمی پور مسئول انتشارات شقایق

● به چه دلیل کتابهای علمی-تخیلی را در حیطه کار خود قرار داده اید؟

○ چون به مسائل علمی می پردازند و بیشترین مخاطبان این کتابها جوانان هستند.

● دلیل اینکه جوانان به این که کتابها علاقه بیشتری نشان می دهند چیست؟

○ این کتابها معلومات عمومی و اطلاعات علمی آنها را افزایش می دهد، تخیلشان را بارور می سازد، و در ضمن این کتابها برای نوجوانان کشش و جذابیت دارد. البته ما هم سعی می کنیم کیفیت چاپ این نوع کتابها را بالا ببریم تا بیشتر آنها را جذب کند.

● وضعیت کتابهای علمی-تخیلی را چگونه ارزیابی می کنید؟

○ مردم تا حدودی با آثار ژول ورن و آسیموف آشنایی دارند در این میان کتابهای آیزاک آسیموف از نظر علمی سطح بالاتری دارند.

● وضعیت بازار و فروش این گونه کتابها چگونه است؟

○ این اواخر این گونه کتابها در جامعه جا افتاده اند و مردم کم کم به این آثار بیشتر علاقه مند می شوند. بازار این کتابها رونق دارد و میزان فروششان خوب است اگر بازار این کتابها بی رونق بود که ما این کتابها را در این سطح منتشر نمی کردیم.

● بد نیست شما هم به این سؤال پاسخ بدهید که آیا این کتابها با فرهنگ ما سازگاری دارند؟

○ صددرد.

● بیشتر توضیح بدهید.

○ استقبال مردم از این کتابها بهترین دلیل آن است. مطمئناً اگر این کتابها با فرهنگ مردم ما سازگاری نداشتند، تا این حد از این کتابها استقبال نمی کردند. نمونه بارز آن استقبالی است که رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت ا... خامنه ای از کتابها کرده اند. ایشان

یک سری کامل از کتابهای آسیموف را سفارش داده‌اند.

* محمد قصاع مترجم کتابهای علمی - تخیلی

• سابقه رمان علمی - تخیلی در ایران به چه سالهایی برمی گردد؟

○ به زحمت بیست و پنج سال پیش می‌رسد. شروع آن با ترجمه «راز کیهان» نوشته آرتورسی کلارک بود چون این کتاب فیلم شد و فیلم آن در ایران هم پخش شد و به مرور استقبال از این کتابها بیشتر شد. اما جهش اصلی در پنج شش سال بعد از انقلاب روی داد. تا به حال بین ۱۲۰ تا ۱۵۰ اثر از این نوع منتشر شده است.

• آیا ترجمه آثار ژول ورن به زمانی بیش از بیست و پنج سال بازمی گردد؟

○ چرا اما به صورت تخصصی به عنوان رمان علمی - تخیلی بین مترجمان، ناشران و خوانندگان مطرح نبود. بیشتر کتابهای او بین سالهای ۱۸۸۵ تا ۱۹۰۵ نوشته شده بود و پیش‌بینیهای او زمان ترجمه در ایران دیگر تحقق یافته بود و پیش‌بینی‌های نامیده نمی‌شد. به نظرم توفیق کتابهای او ملاک رونق علمی - تخیلی نیست.

• امروز جایگاه این نوع رمان در ایران چگونه است؟

○ حالا طرفداران این زمینه بین جوانان و بزرگسالان زیاد است اما هنوز در مقایسه با سایر آثار ترجمه با تألیف ادبی عقب‌تر است. امروز بعضی کتابهای ادبی با فاصله شش ماه یا یک سال به فارسی ترجمه می‌شود اما رمانهای علمی - تخیلی نه.

• چرا نویسنده رمان علمی - تخیلی کم داریم؟

○ به نظر من ما تحصیل کرده آگاه از علم کم نداریم، قلم به دست هم کم نداریم، اما نویسنده باید به موادخام این رمانها دسترسی داشته باشد.

• خود شما رمان علمی - تخیلی «جهش»، خاطرات روز بعد» را تألیف کرده‌اید و به ناشر سپرده‌اید. آیا مشکلاتی در این راه برایتان پیش آمده؟ که هنوز منتشر نشده است؟

○ خواننده ما به اسامی ایران در این رمانها عادت ندارد و علمی - تخیلی بودن آن را به سختی باور می‌کند. تصور فردی که به

اوج پیشرفت علمی رسیده است برای خوانندگان ثقیل است.

این داستان از پایگاههای فضایی غربی شروع می‌شود تا شبیه همه رمانهای علمی - تخیلی باشد (بعد به ایران و اتحاد جماهیر اسلامی) در ۱۵۰ سال بعد می‌رسیم. البته مسلماً نیاز به تألیفهای متعدد وجود دارد تا یک جریان ادبی در این رشته به وجود بیاید. این مستلزم این است که نخبه‌های علمی ما قدم پیش بگذارند و با این نوع ادبی آشنا شوند و سپس تألیف کنند.

• در مورد ترجمه این آثار چه پیشنهادی دارید؟

○ کیفیت ترجمه این آثار پایین است. خیلی از ناشران بدون ویرایش این آثار را چاپ می‌کنند. لغات نامأنوس فراوانی در ترجمه‌ها به چشم می‌خورد مثلاً «اشعه ترائی» به جای «پرتودرمانی» به کار رفته است. به مصوبات فرهنگستان هم کمتر توجه شده است. بهتر است مثلاً به جای سیستم، سامانه و به جای فاکس، نمابر (یا به تازگی دورنویس) را به کار ببریم. البته مشکل فقط به مترجمان بر نمی‌گردد. نقش ناشران بسیار مهم است. «شقایق»، «افق»، «پاسازگاره عمده‌ترین ناشران این آثار هستند و باید دقت بیشتری در ویرایش علمی و ادبی این آثار انجام دهند.

• در میان مطبوعات آیا توجه جدی به این نوع رمان صورت گرفته است؟

○ به نظرم در میان مجلات «ادبیات داستانی» برای اولین بار است که به صورت اصولی به این کار پرداخته است. البته یکی دو مجله سینمایی، ویژه‌نامه فیلمهای علمی - تخیلی منتشر کرده‌اند مجله «دانشمند» هم گویا ویژه‌نامه‌ای در این زمینه داشته.

• برای رونق گرفتن رمانهای علمی - تخیلی چه پیشنهادی دارید؟

○ لازم است در تمام کتابخانه‌های مدارس چنین کتابهایی موجود باشد. بچه‌ها بیش از کتابهای علمی محض به این رمانهای علمی - تخیلی علاقه دارند. بسیاری از مسائل علمی در همین رمانها مطرح می‌شود. نظام آموزش می‌تواند این کتابها را هم یکی از وسایل کمک آموزشی فرض کند و از آن نهایت بهره‌برداری را بکند.

* فریبا کلهر نویسنده رمان «هوشمندان

سیاره اوراک»

فریبا کلهر از سال ۶۲ همکاری با مطبوعات را آغاز کرد و سال ۷۰ اولین داستان بلند خود را منتشر کرد. «هوشمندان سیاره اوراک» دومین اثر اوست که رمانی علمی - تخیلی برای کودکان و نوجوانان محسوب می‌شود. او تاکنون ده رمان برای نوجوانان نوشته و هم‌اینک سردبیر مجله «رشد کودکان» است. قصه‌های علمی - آموزشی متعددی نیز از او به چاپ رسیده است.

• چرا نویسندگان، به ویژه نویسندگان ایرانی کمتر به سراغ خلق کارهای علمی - تخیلی می‌روند؟

○ بهتر است ابتدا وضعیت ادبیات علمی - تخیلی را در اروپا بررسی کنیم. ادگار آلن پو برجسته‌ترین علمی - تخیلی نویسنده آمریکاست. او هم از مایه‌های علمی قوی و هم از جوهره ادبی بسیار متعالی و برجسته‌ای برخوردار بود. در دوره‌ای که آلن پو زندگی می‌کرد، در آمریکا هر روز پدیده‌های علمی متنوعی رخ می‌داد. سفرهای عجیب به دور دنیا، اختراعات و اکتشافات علمی که هر روز اتفاق می‌افتاد و خلاصه انواع و اقسام پیشرفتهای علمی. مسلماً در چنین اوضاع و احوال اجتماعی، علم جزئی از زندگی روزانه مردم می‌شود. به طور کل قرن نوزدهم اروپا قرن پیشرفتهای چشمگیر و اعتبار باورنکردنی علم است. این اوضاع در زندگی مردم به ویژه نویسندگان آن زمان اثر خاص گذاشت. زمانی تکنولوژی را باعث خلق داستان علمی می‌دانستند به تازگی هم قدرت نامحدود تخیل را عامل به وجود آورنده داستانهای علمی - تخیلی می‌دانند. در حال در صدی از تخیل و علم در آفریدن این گونه داستانها دخیل بوده است. اینکه چرا نویسندگان ما کمتر به سراغ داستانهای علمی - تخیلی می‌روند یک دلیل اجتماعی دارد. در کشور ما تا زمانی که علم به عنوان یک پدیده اجتماعی مطرح و فراگیر نشود داستانهای علمی - تخیلی چیزی جز الگوبرداری از نمونه‌های غربی‌اش نخواهد بود.

یک دلیل فردی هم دارد. بیشتر نویسندگان پستوانه علمی قوی ندارند. آلدوس هاکسلی همکار داروین و در رشته علوم طبیعی

دانشمند بود. مسلماً آنچه او می نویسد: با آنچه نویسندگان ما می نویسند تفاوت اساسی دارد. هاکنسلی ادبیات را در خدمت علم گرفت. اگر او می نوشت برای این بود که اطلاعات علمی را در قالب ادبیات منتشر کند. پس علم در زندگی ما نه پشتوانه فردی دارد، نه اجتماعی. اگر کسی هم پیدا شود و به گونه ای علمی بنویسد ترجیح می دهد که از اسامی خارجی استفاده کند چرا که تصور اینکه شهرام و امیر و اصغر درون سفینه ای نشسته اند و می خواهند به کره ماه بروند تا راز پستی و بلندیهای زمین را فاش کنند به نظر ما تصور خنده داری است.

• تعریف داستان علمی - تخیلی چیست؟

○ امروزه از داستان علمی - تخیلی به عنوان ادبیات هشدار دهنده، ادبیات گریز و ادبیات پیشگویی کننده نام برده می شود. به این معنا که داستان علمی - تخیلی درباره آینده هستی و کره زمین هشدار می دهد و دست به پیش بینی و پیشگویی می زند. با این حال اندیشمندان هنوز درباره تعریف ادبیات علمی به توافق نرسیده اند. ویلیام ویلسون در سال ۱۸۵۱ غرض و غایت «داستانهای علمی را فهم کردن علم می دانست. این تعریف بعدها رد شد. چرا که بر اساس این تعریف هر چه کتاب علمی به زبان ساده و فاقد تخیل ادبی نوشته شود «فیکشن» محسوب می شود. و باهم بر اساس این تعریف کپلر را باید پیشگام داستان نویسی علمی محسوب کرد. چرا که او بیشتر از اینکه به داستان علمی بپردازد به علم داستانی و یا واقعیت علمی زمان خودش پرداخته است.

○ امروزه داستان علمی - تخیلی به داستانی اطلاق می شود که چند ویژگی داشته باشد: اول اینکه داستان علمی به پدیده های علمی می پردازد که امکان پذیر و ممکن الوقوع هستند. این گونه داستانها نباید الزاماً قطعی و یا واقعی باشند. دوم اینکه وظیفه داستان علمی پیش بینی آینده نیست. اما اگر آینده را هم پیش بینی کرد امتیاز مضاعف دارد. دیگر اینکه داستان علمی بیان صرف یک نظریه علمی نیست. ویژگیهای دیگری هم برای داستانهای علمی ذکر کرده اند. آنچه مهم است اینکه داستان علمی داستانی نیست که برای همه فهم کردن علم نوشته شده باشد. بلکه آمیزش علم به عنوان پدیده ای اجتماعی با ادبیات است که مدنظر داستان نویسی علمی - تخیلی قرار دارد.

• شما ضمن اینکه یکی از پرکارترین نویسندگان در عرصه ادبیات کودکان و

نوجوانان هستید، در میان نویسندگان وطنی جزء محدود کسانی هم هستید که به سراغ کارهای علمی - تخیلی رفته اید. دلیل این رویکرد را بر ایمان بگوید.

○ تمام صاحب نظران در اینکه ادبیات علمی - تخیلی سبب بالندگی اندیشه و خیال مخاطبین خود می شود اتفاق نظر دارند. تصور کنید! اگر قصه ای درباره سفر در زمان موجودات شگفت انگیز و خارق العاده، موجودات سایر سیارات، و یا انسانها و اگر انسانهای کرات دیگر و شهرهای زیرزمینی و یا چیزهایی از این قبیل باشد چقدر برای ذهن جستجوگر و خلاق نوجوان جاذبه دارد. به سبب همین جذابیت و با توجه به خالی بودن بازار کتاب از وجود چنین کتابهایی (منظور از نویسندگان ایرانی است) همیشه دلم می خواست در این زمینه کاری انجام دهم. اما عدم پشتوانه علمی باعث شد که خیلی دیر به فکر این کار بیفتم. امروز هم از نظر علمی پشتوانه ای ندارم. برای همین وقتی شما «هوشمندان سیاره اوراک» را می خوانید متوجه می شوید که وجه تخیلی داستان بر وجه علمی آن می چربد و گذشته از این با دوسه تا اشتباه علمی مواجه می شوید. نوشتن داستانهای علمی - تخیلی در مضموم واقعیتش نه کار من است و نه کار یک دانشمند. کار کسی مثل آسیموف است که او هم هر چند کارهایش از مایه های علمی قوی برخوردار است اما از نظر ادبی کارهای ضعیفی است. جمع این دو با هم یعنی تخیلی ادبی و علم در یک نظر کار بسیار مشکلی است. مخصوصاً در کشور ما.

○ عده ای از علاقه مندان به مطالعه این گونه داستانها، تا آنجا که ما پرس و جو کرده ایم، معتقدند که قوه تخیلشان را تقویت می کند و معلومات عمومی شان را افزایش می دهد. در مقابل عده زیادی هستند که غیر واقعی بودن این آثار را بهانه می کنند و معتقدند که باید کتابهایی را مطالعه کرد که به نوعی با واقعیات جامعه در ارتباط هستند. ارزیابی شما از این مسأله چیست؟

○ انسان نیازهای متفاوتی دارد. مثلاً بدن انسان به انواع و اقسام ویتامینها احتیاج دارد که هر کدام در حدی لازم است. درباره قصه ها هم همین طور است. بزرگسالان گاهی احساس می کنند باید طنز بخوانند. ری براد بری می گوید: قصه های واقعی همان چیزهایی است که داریم می بینیم. ادبیات چیزی است که باید آینده را پیش چشم بیاورد و هشدار دهد. اینها هر کدام جایگاه خودشان را دارند. شاید

مخالفان، رمان علمی تخیلی نخوانده و با آن آشنا نیستند.

• میزان موفقیت خود را چگونه ارزیابی می کنید؟ استقبال مخاطبان از داستان «هوشمندان ...» چگونه بود؟

○ ببینید! من مخاطبان را به دو گروه تقسیم می کنم: گروه اول نویسندگان و کارشناسان هستند، گروه دوم، بچه ها. از نظر بچه ها که نظرشان صادقانه است، این کار تاکنون بی نظیر بوده. چون در آن همه چیز هست؛ چیزهایی که بچه ها به آن احتیاج دارند. زبان بچگانه در آن حفظ شده، مکانهایی که تا حدودی احساس می کنند و حقایق علمی آن، آن قدرها مشکل نیست. در کل به نوشتن این کار مباحثات می کنم. بچه ها خوب استقبال کرده اند و بعد از چاپ کتاب برایم نامه می نویسند، به من تلفن می کنند و پیغام می فرستند. اما از نظر کارشناسان: هر کتابی در این کشور، جزئی از تاریخ ادبیات کشور ماست، چه خوب و چه بد. مردم عادی خیلی صادقانه برخورد می کنند ولی کارشناسان معمولاً - خیلی - صادقانه برخورد نمی کنند. به نظر من در بررسی کتاب، اول باید آن را از نظر تکنیکی ارزیابی کرد و بعد علاقه بچه ها را در نظر گرفت و البته هر دو اینها شرط است. در مورد این کتاب کارشناسان حتی نتوانسته اند ایرادی اساسی بگیرند، حس می کنم کار من در جاهایی که باید مطرح شود، مطرح نشده همیشه کتابهایی از من جایزه گرفته و مطرح شده که خودم تعجب کرده ام. و این برمی گردد به اینکه کارشناسان اغلب به نکات ریز و قابل اغماض دست می گذارند و کتابی را رد و یا قبول می کنند. این را هم اضافه کنم که فرار است آن شاء الله جلد دوم این کتاب را بنویسم. چون همان طور که حتماً خوانده اید - صبا وقتی که برمی گردد، بچه ها دوست دارند که او مادر و برادر را بیدار کند. باز گشت صبا به فضا بچه ها را سردرگم کرده و آنها را در انتظار فرو برده، این را از متن نامه ها و حرفهایی که در تماسهایشان گفته اند فهمیده ام بچه ها اصرار می کنند که جلد دوم این کتاب را بنویسید به نظر آنها صبا باید می ماند. و خوب، این طبیعی است بچه ها خیلی حساسند و خانواده برایشان شانی دارد وقتی صبا خانواده اش را ترک می کند و به اوراک برمی گردد و تمام ذهنیت بچه ها به هم می ریزد. برای همین تصمیم گرفته ام جلد دوم آن را بنویسم. در حال حاضر برای خودم روشن نیست که سرنوشت صبا چه خواهد شد ولی تصمیم دارم ادامه آن را بنویسم.